

Az istentisztelet visszhangja

Időpont: Hetvened vasárnap; 1955. február 6.

Alapige: Ézsaiás 1:12-17.

Ha eljöttök, hogy színem előtt megjelenjete, ki kívánja azt tőletek, hogy pitvarimat tapossátok? Ne hozzátok többé hazug ételáldozatot, a jó illattétel útálat előttem; újhold, szombat s ünnepre-felhívás: bűnt és ünneplést el nem szenvedhetek. Újholdaitokat és ünnepeiteket gyűlöli lelkem; terhemre vannak, elfáradtam viselni. És ha kiterjesztitek kezeiteket, elrejttem szemeimet előletek; sőt ha megsokasítjátok is az imádságot, én meg nem hallgatom: vérrel rakvák kezeitek. Mosódjatok, tisztuljatok meg, távoztassátok el szemeim elől cselekedeteitek gonoszságát, szünjete meg gonoszt cselekedni; Tanuljatok jót tenni; törekedjete igazságra, vezesséte jóra az erőszakoskodót, pártoljátok az árvák és özvegyek ügyét.

A mai igében az istentiszteletet bírálja meg Isten. Szempontjai egészen mások mint a mieink. Az Ő szemében nem az dönti el a kérdést, hogy hányan vesznek rajta részt, hogy ékesen és rendben megy-e minden, hogy tisztán és igazán szól-e az ige, lelkesen énekelnek és buzgón imádkoznak-e a hívek. Ezeket is mérlegeli, de a döntő az Ő szemében mégis az, hogy milyen visszhangja van az istentiszteletnek. Álljunk mi is ezen az istentiszteleten ez alá az isteni mérce alá s közben ne felejtsük el, hogy amit itt Isten Ézsaiás próféta által mond, az nem az istentisztelet elmélete, még csak nem is egy, a tapasztalat alapján általánosított istentiszteleti sablon bírálata, hanem egy konkrét istentiszteletről van benne szó, melybe a prófétán keresztül beleszól Isten!

1. Az első kérdés, ami ennek az igének a kapcsán bennünk felmerül, ez: Mi az istentisztelet visszhangja nálunk?

Ézsaiás korának az ige szerint virágzó istentiszteleti élete volt. A hívek a templomot szorgalmasan látogatták. Mégpedig nem csak nagy ünnepeken, mikor messzi szórványterületről is eljöttek a hívek a templomba, hanem minden szombaton. Sőt, abból, hogy az ige a bőséges jó illattételről beszél, arra lehet következtetnünk, hogy a hétköznapi reggeli és esti istentiszteletnek is szép gyülekezete lehetett. Az illattétel áldozatát ugyanis minden nap reggel és este mutatták be. A templomhoz vezető utat nem verte fel a gyom, bőségesen taposták azt az emberek. /12. v./

A templomba tóduló nép nem jött üres kézzel. Nem koldulni jött a gazdag Istentől, hanem adni akart Istennek és az egyháznak. Áldozatkész nép volt az istentisztelet népe. A véres áldozatok sokaságát hozta magával, kosokat, hizlalt barmokat, tulkokat, bárányokat, bakokat /11. v./, ételáldozatot, jó illattételre való füstölő szereket. /13. v./ Ha valaki felértékelte volna anyagilag az áldozatokat, szédítően hatalmas összeg jött volna ki az összeadás végén minden esztendőben.

Ezenkívül az istentisztelet népe imádkozó gyülekezet volt. Maga Isten állapítja meg, hogy „megsokasítjátok az imádságot”. /15. v./ Ott állnak a templomban annak a kornak szokása szerint ég felé terjesztett tenyérrel, s ebben a fárasztó testtartásban mormolják órák hosszat imádságaikat.

Érthető, hogy ennek az istentiszteleti életnek a visszhangja a papok lelkében nagy megelégedés volt. Ma is boldog lenne minden lelkész, ha az általa gondozott gyülekezetnek az istentiszteleti élete ilyen lenne. Országszerte is azt mondanák arról a gyülekezetről, hogy élő gyülekezet.

A hívekben is ugyanilyen megelégedés volt az istentisztelet visszhangja. Jóleső érzéssel vették fel ünneplő ruhájukat, csendes büszkeséggel szemlélgették az áldozatot, amit vittek, vagy vezettek a templom felé, ösöktől örökölt hagyományos áhítatos mozdulatokkal hajlongtak az oltár előtt, mormolták az atyáik imádságát, s kiegyenesedett derékkal mentek haza, mint akik derék ember módjára eleget tettek vallásos kötelességeiknek is. Nem volt bennük semmi a publikánus [vámszedő] megrettent lelkiismeretéből és békességkereséséből, de bennük volt a farizeus lelkülete, s ha talán nem is mondták ki, de bizonytalansággal megvolt bennük ez az érzés: Hálát adok Neked, óh Isten, hogy ilyen ember vagyok. Valami olyan lelki beállítottság lehetett bennük, mint amit gyermekeknél lehet megfigyelni, akiket rászoktattak az esti imádságra. Ha valamikor a fáradtságtól elaludnak úgy, hogy elmarad a megszokott esti imádság, nyugtalanul forgolódnak fekhelyükön, ez a belső nyugtalanosság fel is ébreszti őket. Akkor eszükbe jut, hogy még nem imádkoztak, gyorsan álmosan elhadarják, s azután befordulnak, s most már elégedetten, csendben azonnal elaludnak.

Nem kell sokat töprengeni, hogy rájövünk, bennünk is mily sokszor és mennyire megvan a templomlátogatás után ez az önmagunkkal való belső megelégedettség.

2. Az ige rámutat arra is, hogy mi az istentisztelet visszhangja Istennél. Azt gondolnók, hogy Isten örül az ilyen zsúfolt templomnak, s az ilyen áldozatos és imádkozó gyülekezetnek. Ezzel szemben az ige megdöbbentő isteni visszhangról beszél. Isten bosszankodik a templomba tolongó népen, s ezzel az indulatos mondattal fogadja a templomba jövőket: „Ki kívánja azt

töletek, hogy pitvarimat tapossátok?” /12. v./ Azután ránéz az áldozatokra, s így szól: „Utálat előttem.” /13. v./ „Ne hozzatok többé!” /13. v./ „Ünnepeiteket gyűlöli lelkem; terhemre vannak, elfáradtam viselni. Az imádságot én meg nem hallgatom.” /14-15. v./ Vajon mi háborítja fel annyira Istent, hogy így visszakergeti a templomból a népet, így visszadobja ajándékait, s így elutasítja minden imádságukat? Nyilvánvaló, hogy olyan valamit lát bennök, amit mi nem látunk. Mi csak a külsőt látjuk, Isten azonban belát a lelkünkbe is.

Az háborítja fel, hogy lélektelen az istentisztelet. Nem a buzgóság lelke, az Isten iránti szeretet hajtja az embereket, hanem a megszokottság. Így látták nagyapáiktól, apáiktól. Hozzászoktak ahhoz, hogy az istentisztelet hozzátartozik az ünnephez épp úgy, mint az ünnepi ebéd, meg a pihenés. Rosszul éreznék magukat, ha elmaradna, mert ez kizökkenést jelentene a megszokott sínpárról. Az áldozat sem a hála gyümölcse náluk, hanem valami olyan megszokott mozdulat, mint az adófizetés. Míg imádságukat mormolják, otthoni gondjaikon, vagy az üzleten jár az eszük. Ezzel a kemény szóval bélyegzi meg Isten az egész istentiszteletet: Hazug. /13. v./ Hazugság az egész. Utálatos képmutatás. Csak a testük van a templomban, a szívük, lelkük, gondolataik egészen másutt vannak.

Felháborítja Istent az az önző üzleti szellem, mely megfertőzi az istentiszteletet, s hazuggá teszi az áldozatot is /13. v./, sőt egyenesen utálatossá. Amit a nép istentiszteletnek tart, egészen evilági vállalkozás. Ez a nép nem tisztelni akarja Istent, hanem lekenyerezni. Jó lesz az Istennel jóban lenni – gondolja magában. Félt nem vinni ajándékot Neki, mert hátha magára haragítja vele Istent.

Felháborítja Istent a szívek kettéosztottsága, melyben együtt akarják egy lakásba kényszeríteni az ünneplést és a bűnt. Egy óráig Istennel akarnak lenni, hogy azután joguk legyen véleményük szerint egy egész hétig Isten nélkül élni. Alamizsnát dobnak oda Istennek, hogy azután – mint akik teljesítették Isten iránti kötelességüket – egészen odadobják magukat e világnak. Imádságra kulcsolják kezeiket, hogy azután – mint akik ennek is eleget tettek – zavartalanul csinálják ugyanazokkal a kezekkel véres üzelmeiket. Isten az ilyen, templomra korlátozott istentiszteletet nem tudja elhordozni. Bűnt és ünneplést el nem szenvedhet. /13. v./ Nem kell sok szót vesztegetni az alkalmazásra. Mindenki tudja, mennyi lélektelen igehirdetés, igehallgatás, ének, imádság van a mi istentiszteleteinken is. Hányszor akarjuk mi is Isten jóindulatát valami fontos ügyünkhöz egy-egy templomlátogatással, imádsággal, vagy ajándékkal biztosítani! És mennyire külön világ nálunk is a templom és a templomon kívüli világ! Nem tudom, ha Isten odaállt volna ma a templomajtóba, s csak azokat engedte volna be, akiknek istentisztelete nem utálat Előtte, a többit pedig elkergette volna, hogy ne tapossák pitvarait, hányan maradhattak volna a templomban, s vajon megtűrt volna-e köztük engem is.

3. Az eddigiekből is kitűnik, hogy Isten szerint az istentiszteletet az teszi igazi istentiszteletté, ami előtte van, s ami utána következik, ahogyan jövök, s ahogyan utána visszamegyek az életbe szolgálni. Az igazi istentiszteletnek tehát az életben is visszhangjának kell lennie. Mi az istentisztelet visszhangja az életben? Isten szava így foglalja össze igénkben: „Mosódjatok, tisztuljatok meg, távoztassátok el szemeim elől cselekedeteitek gonoszságát, szűnjetek meg gonoszt cselekedni; tanuljatok jót tenni; törekedjete igazságra, vezessétek jóra az erőszakoskodót, pártoljátok az árvák és özvegyek ügyét.” /16-17. v./ E szerint az ige szerint minden igaz istentisztelet egy nagy fejmosás és egy nagy tisztába tétel. Isten fejünkre olvassa a bűneinket, felráz hamis békességünkből, kiforgat önmegelégedettségünkből, s mikor összetört, megbocsát nekünk, s Fiának, a Jézus Krisztusnak vére által megtisztít minket minden bűntől. Aki igazán volt istentiszteleten, annak az életében meglátszik, hogy megkegyelmezett bűnös.

A több tisztaság mellett több szeretetben jelentkezik az életben az igaz istentisztelet visszhangja. Az a szeretet, mellyel Isten megbocsátotta bűneinket, a gyengék és szorongatottak, az árvák és özvegyek mellé állít minket. Jakab apostol is ezt szögezi le, mikor így szól: „Tiszta és szeplő nélkül való istentisztelet az Isten és az Atya előtt ez: meglátogatni az árvákat és az özvegyeket az ő nyomorúságukban, és szeplő nélkül megtartani magát e világtól.” /Jak. 1:27./

Vajon meglesz-e ez a visszhangja ennek a mai istentiszteletünknek is? Átvezet-e minket a képmutatásból a szolgálatra? Ámen.